

RAGNHILD  
HEMSING  
VIOLIN & HARDANGER FIDDLE



GRIEG · THORESEN  
SPARRE OLSEN  
TRADITIONAL TUNES

TOR ESPEN ASPAAS, PIANO



**SIMAX**  
classics

1 «Den vande låtten» – lydarlåt i form etter Trygve Bolstad /  
*“The tricky tune” – listening tune after the playing of Trygve Bolstad* 04:32

Carl Gustav Sparre Olsen: Seks gamle bygdevisur frå Lom / *Six old Village Songs from Lom* 07:17

- 2 I Andante 02:19
- 3 II Lento 01:01
- 4 III Allegro moderato 00:31
- 5 IV Allegretto 00:40
- 6 V Andante 01:47
- 7 VI Moderato 01:01

8 «Halling på låg bas» etter Jørn Hilme – i form etter Harald Røine /  
*“Halling on low bass” after Jørn Hilme – in a form after the playing of Harald Røine* 02:02

9 «Mehanken» – springar i form etter Ola Bøe /  
*“The Gnat” – springar in a form after the playing of Ola Bøe* 02:24

Edvard Grieg: Sonata for Violin and Piano in F Major, Op. 8 24:12

- 10 I Allegro con brio 09:19
- 11 II Allegretto quasi andantino 05:15
- 12 III Allegro molto vivace 09:38

13 «Huldrelåt frå Vang» – lydarlåt i form etter Olav Moe /  
*“Hulder tune from Vang” – listening tune in a form after the playing of Olav Moe* 04:34

14 Lasse Thoresen: "Yr" for solo Violin, Op. 23 13:09

**RAGNHILD HEMSING, VIOLIN AND HARDANGER FIDDLE**  
**TOR ESPEN ASPAAS, PIANO**

Video track: YR performed by Ragnhild Hemsing & Hallgrim Hansegård  
Choreography: H. Hansegård  
Director: Anja Stabell

RAGNHILD  
HEMSING  
VIOLIN & HARDANGER FIDDLE



GRIEG · THORESEN  
SPARRE OLSEN  
TRADITIONAL TUNES

# MUSIC BETWEEN NOTES AND NOTATION

BY HILD BORCHGREVINK

---

Folk music has always been an important source of material for art music in Norway, and composers have been particularly drawn to the repertoire of the Hardanger fiddle. The many different tunings of the instrument and its double set of strings offer a broad palette of sounds and textures as well as numerous melodic and harmonic possibilities. Additionally, unsymmetrical rhythms and intervals smaller than those on a piano are prevalent in both the vocal and the instrumental tradition, a link to areas of music explored by composers during the last part of the twentieth century.

The violinist Ragnhild Hemsing trained on both classical violin and Hardanger fiddle. She has mastered both the classical tradition and the orally transmitted folk tradition to a very high standard, and thus contributes actively to an ongoing exchange between the two areas of music, opening up many interesting opportunities for composers today and in the future.

The title of this recording is taken from Lasse Thoresen's solo piece for violin **Yr**. In Norwegian this word has several meanings. 'Yr' is a misty drizzle; it is a mood of

excitement or joy; it describes something spreading out, teeming. The last meaning might even lead us to think of the way a piece of music develops.

For this recording Ragnhild Hemsing juxtaposed Thoresen's work with Hardanger fiddle pieces and dances performed according to the local traditions of her home region of Valdres. In addition to these she also plays works by two Norwegian composers who were particularly orientated towards folk music: Edvard Grieg's first violin sonata, and six village songs by Carl Gustav Sparre Olsen.

The disc opens with a so-called 'lydarlått' (literally a 'listening tune') called **Den vande låtten**. A large portion of the Norwegian fiddle repertoire consists of dance music. A lydarlått, however, was written just to be listened to; it is played in free time and the mood is usually calm and solemn. The Valdres tradition is particularly rich in this kind of fiddle music.

Carl Gustav Sparre Olsen's **Seks gamle bygdevisur frå Lom** (Six old village songs from Lom) was published in

1928 and is his opus no. 2. Norwegian music from this period typically bears the mark of national tradition combined with a modern approach that sought to develop universal musical systems. Sparre Olsen was a student of composers Fartein Valen and Paul Hindemith, among others. ***Seks gamle bygdevisur frå Lom*** is based on traditional songs Sparre Olsen collected locally in Lom in Gudbrandsdalen. The collection was originally published for piano, and versions for other instruments, including violin, came subsequently; Sparre Olsen was himself a pianist and violinist. He operated in many different formats and wrote, for example, music to 'Draumkvedet', a Norwegian visionary poem from the early middle ages. At the same time he continued to write pieces in smaller, flexible formats.

The last of the six village songs is in 2/4 time, making a transition to the next track on the recording, a dance in similar time. This dance is a 'Halling', also called 'lausdans' (literally 'loose dance'), because the dancers are loose, i.e. they dance alone. The title ***Halling på låg bas*** (Halling on a low bass) refers to the tuning down of the lowest string so that the tuning is G-D-A-E as on a classical violin. *Halling på låg bas* was composed by the fiddler Jørn Hilme who would often come up with technically demanding pieces in order to test his pupils. If they passed, they were allowed to continue studying with him.

The basis for the close bond between folk music and art music in Norway was laid in the mid-nineteenth century. When Norway emancipated itself from Danish rule, music played an important part in building the nation's identity, along with language, literature and art. Composers and performers who had studied abroad in Europe returned

home and began to explore local music traditions. One famous example is the encounter between the violinist Ole Bull and the fiddler Myllarguten in 1831, when Ole Bull transcribed and learnt several of Myllarguten's melodies.

Ole Bull conveyed his interest in folk music to the young Edvard Grieg; in 1865 Grieg wrote his first ***Violin Sonata, opus 8 in F major***, which Ragnhild Hemsing plays on the CD. As a whole, the work is classical in form and style with elements of German tradition; it had a considerable importance for Grieg's career in Europe after having been warmly recommended by Franz Liszt. In the second movement in particular both the violin and the piano imitate the harmonies and phrasing of the triple-time dance called the 'springar'.

---

The gnat made itself a boat of iron,  
rowed south along the coast.  
Then he kicked with his hind legs  
so every rivet creaked.  
(Slåttestev after Ola Bøe)

---

Following the sonata is a traditional springar called ***Mehanken***. 'Mehank' is a dialect word for gnat. Like most springar dances this one is in triple time. The three beats of the bar are stressed differently according to different performance traditions. Placing of the stress indicates where in Norway the piece originated, almost in the same way that dialects do. Ragnhild Hemsing plays *Mehanken* in Valdres rhythm.

Another type of fiddle piece found in traditions all over Norway is the *klokkelåttene* or 'bell' pieces. When Norway was converted to Christianity, the sounds and rhythms of church bells found their way into folk music. In these pieces folklore and Christian faith existed side by side, and it was said that the ringing of bells could undo sorcery. *Huldrelått frå Vang* is a typical klokkelått or lydarlått, and includes a brief springar at the end. This piece is played using a special tuning known as 'gorrlaust' (F-C-A-E), giving the music a dark, ominous sound.

---

'Yr is partly a state of mind, partly  
a slowly precipitating mass of  
minute, glowing particles'

Lasse Thoresen

---

Lasse Thoresen used the same 'gorrlaus' tuning for **Yr** (1991). Inspiration from traditional fiddle music is evident in other aspects too; in many places the piece presents a formal principle reminiscent of folk music: small motifs gradually expand, revolving around a central pitch or evolving into a longer tune. On other occasions static textures lead us to think of drones and the sympathetic strings of the Hardanger fiddle that vibrate without the player actually touching them. The violinist is required to play without vibrato throughout the entire piece, often adding trills and rhythmic displacements that remind us of the uneven triple time of the springar.

At the same time the classical, notated tradition is never far away in *Yr*. For many years Lasse Thoresen has investigated microtonality from a contemporary composer's perspective. His music contains typical features of the French spectral school, musique concrete, and other approaches to just intonation. These are often considered as abstract concepts in relation to orally transmitted folk music. But when art music begins to explore natural sounds, textures and microtonality systematically, new areas are opened up in which folk music and art music share common ground. *Yr* exists in such a landscape, where the colours, textures and organic rhythms of folk music are given a natural place within a more controlled and composed musical environment.

# MUSIKK MELLOM LYD OG SKRIFT

AV HILD BORCHGREVINK

---

Folkemusikken har alltid vært en viktig kilde til den komponerte musikken i Norge. Særlig har komponistene blitt trukket mot hardingfelerepertoaret. De mange måtene instrumentet kan stemmes på og det doble settet med strenger gir et rikt klangmateriale og mange muligheter både melodisk og harmonisk. I tillegg er rytmer som ikke er symmetriske og tonetrinn som er mindre enn på et piano, vanlig både i den vokale og den instrumentale tradisjonen. Begge deler er aspekter som komponister utforsker i siste del av det 20. århundre.

Fiolinisten Ragnhild Hemsing er utdannet parallelt på klassisk fiolin og hardingfele. Hun mestrer både den klassiske og den muntlig overleverte tradisjonen på høyt nivå, og bidrar til en levende utveksling mellom feltene og åpner nye og spennende muligheter for framtidens komponister.

Tittelen på utgivelsen er hentet fra Lasse Thoresens soloverk for fiolin, **Yr**. På norsk har dette ordet flere betydninger. Yr kan beskrive et fint regn av ørsmå vanndråper, følelsen av å være opprømt og glad, eller noe som sprer seg utover, vrir eller myldrer. Det siste kan

kanskje også gi assosiasjoner til opplevelsen av et musikalsk forløp.

På denne innspillingen har Ragnhild Hemsing satt Thoresens verk sammen med hardingfeleslåtter og danser framført i tradisjonen hun selv tilhører, Valdres-tradisjon. I tillegg spiller hun verk av to norske komponister som var særlig orientert mot folkemusikken: Edvard Griegs første fiolinsonate og seks bygdeviser av Carl Gustav Sparre Olsen.

Platen åpner med en lydarlått, **Den vande låtten**. En stor del av det norske felerepertoaret er dansemusikk. En lydarlått er derimot skapt utelukkende for å bli lyttet til, og ble spilt i fritt tempo, preget av høytid og ro. Valdres er et rikt område for denne slåtteformen.

Carl Gustav Sparre Olsens **Seks gamle bygdevisur frå Lom** kom i 1928 og er hans opus 2. Norsk musikk fra denne tiden bærer preg av møtet mellom en nasjonal tradisjon og en moderne tilnærming som ville utvikle universelle musikalske systemer. Sparre Olsen var student hos komponister som Fartein Valen og Paul



Hindemith. *Seks gamle bygdevisur frå Lom* er skrevet med utgangspunkt i viser han selv samlet inn fra lokale tradisjonsbærere i Lom i Gudbrandsdalen. Verket ble først utgitt for piano. Siden kom flere versjoner for ulike instrumenter, blant annet for fiolin. Sparre Olsen var selv pianist og fiolinist. Han arbeidet i flere formater og skrev for eksempel musikk til Draumkvedet, et norsk visjonsdikt fra tidlig middelalder. Samtidig holdt han fast på mindre, fleksible former.

---

Mehanken gjorde se` jødnbåt,  
rodde so sø` ette londo.  
So spend`n i me` bakføto si,  
so de` knaka i alle bøndo.

(Slåttestev etter Ola Bøe)

---

Den siste av de seks bygdevisene til Sparre Olsen går i todelt takt. Dette danner en overgang til neste spor på platen, som er en dans i samme taktart, en halling. Danseformen kalles også lausdans, fordi danserne danser "laust" eller alene. Tittelen **Halling på låg bas** viser til at den dypeste strengen på hardingfela er stemt ned, slik at strengene klinger g-d-a-e som på en vanlig fiolin. *Halling på låg bas* er etter Jørn Hilme, som ofte lagde slike teknisk krevende slåtter for å teste elevene sine. Besto de prøven, fikk de fortsette læretiden.

Men selve grunnlaget for den tette kontakten mellom folkemusikk og kunstmusikk i Norge ble lagt midt på 1800-tallet. Da Norge ble løsrevet fra dansk styre, var musikken viktig i nasjonsbyggingen på linje med språk,

litteratur og billedkunst. Komponister og utøvere som hadde studert i Europa, vendte hjem og begynte å utforske lokale musikktradisjoner. Et kjent eksempel er møtet mellom fiolinisten Ole Bull og spelemannen Myllarguten i 1831, da Ole Bull skrev ned og lærte seg flere av Myllarens slåtter.

Ole Bull formidlet interessen for folkemusikk til en ung Edvard Grieg. I 1865 skrev Grieg sin første **Fiolinsonate, opus 8 i F-dur**, som Ragnhild Hemsing spiller på denne platen. Som helhet framstår den som et klassisk verk med trekk fra tysk tradisjon, og sonaten fikk stor betydning for Griegs karriere i Europa etter at Franz Liszt anbefalte den varmt. Men særlig i andre sats får både fiolin og klaver etterligne harmonikk, fraserings og den tredelte takten i en springar.

Etter sonaten følger en tradisjonell springar med tittelen **Mehanken**. Ordet *mehank* er dialekt for mygg. Som de fleste springardansene har denne slåtten tredelt rytme. De tre slagene i takten betones ulikt i forskjellige slåttetradisjoner. Betoningen forteller hvor i landet slåtten kommer fra, nesten som en dialekt gjør det i språket. Ragnhild Hemsing spiller *Mehanken* i Valdresrytme.

En annen type slåtter som finnes i tradisjon over hele Norge, er klokkelåttene. Da Norge ble kristnet, fant klang og rytme fra kirkeklokker veien inn i folkemusikken. I disse slåttene levde folketro og kristentro ofte side om side, og det het seg at klokkeklang kunne bryte trolldom. **Huldrelått frå Vang** er en slik klokkelått eller lydarlått, som også har med en liten springar helt til slutt. Slåtten spilles med felestillet som kalles gorrlaust (f c a e), noe som gir en mørk, ofte nesten uhyggelig klang.



Lasse Thoresen bruker det samme gorrlaust-stillet på fiolinen når han komponerer **Yr** (1991). Han er også inspirert av slåttespill på andre måter. Mange steder har verket et slags knoppskytende formprinsipp som vi kjenner igjen fra folkemusikken: Små motiver vokser seg gradvis større, spinner rundt en sentraltone eller folder seg ut til en lengre melodi. Andre steder kan stillestående klanger gi assosiasjoner til borduntoner og understrengene på hardingfela som klinger med uten at utøveren rører dem. Fiolinisten skal gjennomgående spille uten vibrato, og ofte med triller og rytmiske forskyvninger som kan minne om den ujevne tretakten i en springar.

---

'Yr er dels en sinnstilstand, dels  
en langsomt fallende masse av  
ørsmå, lysende partikler'

Lasse Thoresen

---

Samtidig er en klassisk skriftlig tradisjon aldri langt unna i Yr. Lasse Thoresen har i mange år utforsket det mikrotonale fra et kompositorisk ståsted. Musikken hans har trekk fra den franske spektraltradisjonen, konkret musikk og andre tilnærminger til renstemt intonasjon. Ofte tenker man på disse som abstrakte i forhold til den muntlig overleverte folkemusikken. Men når partiturmusikken begynner å utforske naturlige lyder, klang og det mikrotonale systematisk, åpner det seg et felt der folkemusikken og den komponerte musikken har mye felles. Yr beveger seg i et slikt landskap, der folkemusikkens klangfarger og organiske rytmer får naturlig plass i et mer styrt og komponert forløp.



**Ragnhild Hemsing** was born in 1988 into the heart of the Norwegian folk region, Valdres. She began to play the violin at 5 years of age and, showing exceptional talent, was invited to enroll at the prestigious Barratt Due Institute of Music in Oslo at the age of nine. Ragnhild is currently taking violin lessons from the renowned teacher Prof. Boris Kuschnir in Vienna. Ragnhild performs a broad range of repertoire and is already an artist of astonishing versatility, she is in demand across the full range of repertoire as a concerto artist, recitalist and chamber musician. She supplements her large repertoire of standard solo classical works for violin with more unusual and complex works written for the Hardanger fiddle. Ragnhild recently recorded The Fossegrimen Suite by Johan Halvorsen with the Bergen Philharmonic Orchestra / Neeme Järvi for Chandos.

At only 13 years of age Ragnhild made her debut with the Bergen Philharmonic where she performed the Mendelssohn Violin Concerto. She made her debut with the Trondheim Symphony Orchestra that same year, and the following year was invited to make her debut with the Oslo Philharmonic Orchestra. Since then she has also performed abroad with orchestras including the Danish Radio Symphony Orchestra, Ukrainian National Philharmonic Orchestra, Kazan State Orchestra in Russia, St Marks Symphony Orchestra in Italy and Ashland Symphony Orchestra in the USA. In 2011 she will debut with the Minnesota Orchestra and at the Cheltenham Festival.

Hemsing has given guest appearances at all of the major festivals and concert halls across Norway including recent appearances at the Bergen International Festival, the Oslo Chamber Music Festivals, Hardingtonar Festival and Førde International World Music Festival where she has been combining folk programmes with classical repertoire, often sharing the stage with well known artists from across the world. As a recitalist she has also performed at the Wigmore Hall, the Verbier Festival, Bellerive Festival in Switzerland and AlpenKlassisk in Germany, amongst others.

Ragnhild has been the recipient of many prizes, including First Prize and European Union Prize at the Kocian International Violin Competition in the Czech Republic, First Prize and Special Prize at the 2003 European Music Prize for Youth (Chamber Music), held in Austria, as well as winning all of Norway's major youth competitions. A well known artist on Norwegian radio and TV, Ragnhild's professionalism and versatility means she is a natural choice for a wide range of appearances with recent high profile engagements including the Nobel Peace Prize Concert and at the Spellemann prize award (Norwegian Grammy). During 2010 she and her sister, Eldbjørg Hemsing, recorded a 60 minute documentary on the life of the famous Norwegian violinist Ole Bull, which won the Silver Price at Circom 2011, Romania.

Ragnhild Hemsing plays on a Francesco Ruggeri Violin built in Cremona in 1694 kindly on loan from the Dextra Musica Foundation.

[www.ragnhildhemsing.com](http://www.ragnhildhemsing.com)

**Ragnhild Hemsing** (f. 1988 i Valdres) begynte å spille fiolin i en alder av 5 år, og hun viste seg snart som et eksepsjonelt talent. Da hun var 9 år ble hun invitert til å begynne på prestisjefylte Barratt Due Musikk institutt i Oslo. For tiden tar Ragnhild timer i Wien med den anerkjente Prof. Boris Kuschnir.

Ragnhild har markert seg som en meget allsidig artist, med full kontroll over et bredt repertoar både som solist og kammermusiker. I tillegg til det omfattende repertoaret av standard klassiske soloverker for fiolin, supplerer hun med mer uvanlige og komplekse verker skrevet for hardingfele. Nylig spilte Ragnhild inn Johan Halvorsens Fossegrimen Suite med Bergen Filharmoniske Orkester og Neeme Järvi som dirigent for Chandos.

Allerede som 13-åring debuterte Ragnhild med Bergen Filharmoniske Orkester med Mendelssohns fiolinkonsert. Samme år spilte hun for første gang med Trondheim Symfoniorkester og året etter ble hun invitert til å debutere med Oslo-Filharmonien. Siden den gang har hun opptrådt med alle de profesjonelle orkestrene i Norge og utenlands med orkestre som DR SymfoniOrkestret i Danmark, Ukrainian National Philharmonic Orchestra, Kazan State Orchestra i Russland, St Marks Symphony Orchestra i Italia og Ashland Symphony Orchestra i USA.

Hemsing har hatt gjesteopptredener ved alle de store festivalene og konserthusene i Norge, med nylige opptredener under Festspillene i Bergen, Oslo Kammermusikkfestival, festivalen Hardingtonar og Førdefestivalen. Her har hun kombinert materiale fra folkemusikken med klassisk repertoar, og hun har ofte delt scene med velkjente artister fra hele verden. I utlandet har Ragnhild blant annet spilt i Wigmore Hall, på Verbier Festival, Bellerive Festival i Sveits og AlpenKlassisk i Tyskland. I 2011 debutterer hun med The Minnesota Orchestra og på Cheltenham Festival.

Ragnhild har mottatt flere priser, deriblant First Prize og European Union Prize under Kocian International Violin Competition i Tsjeckia, samt First Prize og Special Prize under European Music Prize for Youth i Sveits i 2003. I tillegg har hun vunnet alle de store ungdomskonkurransene i Norge. Ragnhild er en velkjent artist på norsk radio og TV, og hennes profesjonalitet og allsidighet gjør henne til et naturlig valg for en rekke høyprofilerte opptredener. Blant disse er Nobels Fredspriskonsert og Spellemannprisen. I 2010 lagde Ragnhild, sammen med sin søster Eldbjørg Hemsing, en 60 minutter lang dokumentar med NRK fjernsynet om livet og musikken til Ole Bull. Dokumentaren vant sølvpris under Circom 2011 i Romania.

Ragnhild Hemsing spiller på en fiolin bygget av Francesco Ruggeri, Cremona 1694, generøst lånt ut av Dextra Musica AS.

[www.ragnhildhemsing.com](http://www.ragnhildhemsing.com)

**Tor Espen Aspaas** (1971) is one of the most outstanding and versatile musicians of his generation in Norway. Aspaas has since 2006 been professor at the Norwegian Academy of Music in Oslo.

In addition to teaching he leads an extensive performing career as a soloist and chamber musician. Aspaas gained his postgraduate soloist's diploma at the Academy in 1996 and gave a critically acclaimed debut recital in Oslo the following year. Since then he has performed at international festivals and in concert series, including several recital tours in the Nordic countries and the rest of Europe, USA and Asia. He has been engaged as a soloist by all the professional Norwegian symphony orchestras, and by many international ensembles in collaboration with conductors including Frans Brüggen, Vasily Sinaysky, Michel Plasson, Christian Eggen, Bjarte Engeset, Rolf Gupta and Arvid Engegård. Among the many grants and awards he has received are De Unges Lindemanpris 2004 and the prestigious Levin-prize 2005.

Aspaas has made several recordings, including a solo CD of Paul Dukas' complete piano works which has received excellent reviews in the international press. His most recent solo recording, "Mirror Canon" (piano music from the First and Second Viennese Schools – Beethoven, Schönberg, Berg and Webern), was released in March 2008.

During the years 1999-2008 Tor Espen Aspaas founded and was Artistic Director of the annual chamber music festival Vinterfestspill i Bergstaden which takes place in the town of Røros, Norway, in March every year.

---

**Tor Espen Aspaas** (1971) er en av de mest profilerte og allsidige pianistene i sin generasjon av norske musikere. Han er siden 2006 professor ved Norges musikkhøgskole i Oslo.

Etter studier hos Liv Glaser og Jens Harald Bratlie ved Norges musikkhøgskole, avla Aspaas kandidateksamen med beste karakter og mottok i 1996 sitt solistdiplom. Han debuterte i Oslo høsten 1997 med strålende kritikker.

Han har mottatt en rekke stipendier og utmerkelser (deriblant De Unges Lindemanpris 2004 og Levinprisen 2005) samt vært solist med tallrike internasjonale symfoniorkestre i tillegg til samtlige norske. Blant dirigentene Aspaas har samarbeidet med, finner man navn som Frans Brüggen, Vassilij Sinajskij, Michel Plasson, Christian Eggen, Bjarte Engeset, Rolf Gupta og Arvid Engegård. Karrieren hans er i tiltagende grad internasjonal; ved siden av konserter og turnéer i Norden, Europa forøvrig, USA og Asia, er han jevnlig engasjert ved norske og internasjonale festivaler og konsertserier. Han er spesielt aktiv og ettertraktet som kammermusiker – musikalsk interaksjon og akkompagnement er da også hans spesialområde ved Norges musikkhøgskole.

Aspaas har et titalls CD-innspillinger bak seg, blant disse en kritikerrost solo-CD med Paul Dukas' samlede klaververker på SIMAX Classics fra 2004. Hans seneste solo-CD, "Mirror Canon", med klavermusikk fra 1. og 2. wienerskole (Beethoven, Schönberg, Berg og Webern), ble lansert i mars 2008 på selskapet 2L. Ved siden av konsertering og undervisningsvirksomhet var Aspaas initiativtaker og kunstnerisk leder for kammermusikkfestivalen Vinterfestspill i Bergstaden på Røros i årene 1999-2008.

[www.pianisten.no](http://www.pianisten.no)



## **The Hardanger fiddle**

In the folk music tradition we learn without written music. We listen, observe, and copy – as folk musicians have done for countless generations. I have grown up with traditional and classical music side by side; at the age of five I began to learn the Hardanger fiddle with pre-eminent musicians from the Valdres region including Harald Røine, Trygve Bolstad and Jan Beitoaugen Granli. It is important to me to nurture my folk music background in addition to being a classical violinist, because it lends an extra dimension to my approach to the classical repertoire. These two traditions enrich and complement each other, and have become part of my identity and my profession as a musician.

Because folk music is something I cherish dearly I am particularly interested in classical music inspired by or based on Norwegian folk music. Having a twofold musical background is an obvious advantage when performing works such as Lasse Thoresen's *Yr*. This piece is extremely difficult to play for a violinist schooled only in the classical tradition; at the same time it is almost impossible to play for a folk musician because it is so technically demanding.

Valdres is part of the Hardanger fiddle district, which includes Vestlandet (the southern part of the west coast of Norway) and the valleys of eastern Norway south of the Gudbrandsdal valley. The oldest extant Hardanger fiddle dates from the seventeenth century. The Hardanger fiddle has a flatter bridge than the violin, making it easier to play on several strings at once – a typical feature of the Hardanger fiddle style. In addition to the four strings on top there are four to five sympathetic strings below them that resonate under the influence of the bowed strings. The fiddle is often decorated with mother-of-pearl and rose patterns, and the scroll is shaped like a dragon's head. For this recording I used two different instruments: Olav Moe's Hardanger fiddle made in 1891 by Ole Granheim of Valdres (on *Halling på låg bas* and *Huldrelått frå Vang*), and a Hardanger fiddle made in 1986 by Anders Aasen of Eidfjord (on *Den vande latten* and *Mehanken*).

## **Hardingfela**

I folkemusikktradisjonen lærer vi uten noter. Vi lytter, ser og hermer – slik en har gjort det i utallige generasjoner. Jeg har vokst opp med tradisjonsmusikk parallelt med klassisk musikk, og som femåring begynte jeg i lære på hardingfele hos mesterspelemenn fra Valdres som Harald Røine, Trygve Bolstad og Jan Beitoaugen Granli. Det er viktig for meg å ta vare på den folkemusikalske bakgrunnen min. Det gir en ekstra dimensjon til arbeidet med den klassiske musikken. De to musikktradisjonene beriker og utfyller hverandre, noe som er blitt en del av min identitet og min profesjon som musiker.

Fordi folkemusikken står mitt hjerte nær, er jeg spesielt interessert i klassisk musikk som er inspirert av eller bygger på norsk folkemusikk. Det er en klar styrke å ha en slik dobbelt musikalsk bakgrunn når jeg skal framføre enkelte verk. Lasse Thoresens *Yr* er et godt eksempel. Dette verket er svært krevende å spille for en klassisk skolert fiolinist. Samtidig er stykket med alle sine tekniske krumspring nesten umulig å spille for en tradisjonell folkemusiker.

Valdres hører med til hardingfeledistriktet, som omfatter Vestlandet og dalene på Østlandet sør for Gudbrandsdalen. Den eldste hardingfela vi kjenner til er fra 1600-tallet. Hardingfela har en flatere stol enn fiolinen; det er lettere å stryke over flere strenger samtidig, noe som er vanlig i hardingfelespillet. I tillegg til de fire overstrengene har hardingfela fire eller fem understrenger som fungerer som resonansstrenger. Instrumentet er ofte dekorert med perlemor og rosing, og fela har et hode utformet som en drage. På denne utgivelsen bruker jeg to forskjellige hardingfeler: Olav Moes hardingfele bygget i 1891 av Ole Granheim fra Valdres (*Halling på låg bas* og *Huldelått frå Vang*) og ei hardingfele bygget i 1986 av Anders Aasen fra Eidfjord (*Den vande låtten* og *Mehanken*).

Ragnhild Hemsing

---

Recorded 28-31 October 2010 in Sofienberg kirke, Oslo

Producer and editor: Jørn Pedersen

Balance engineer: Arne Akselberg

Piano technician: Thron Irby

Video:

Choreography by Hallgrim Hansegård / FRIKAR dance company

Director: Anja Stabell · Producer: Stein-Roger Bull · Editing: Hallgrim Hansegård

Production manager: Gunhild Wærness · Steadicam operator: Tim Tønnesen

Crane operator: Henning Vaage · Lighthtning design: Remi Eide and Lars Erik Bratlie

Recorded in Bærum Kulturhus, Norway

Liner notes: Hild Borchgrevink

Translation: Andrew Smith

Design: Martin Kvamme aka SnowHood

Photos: Observatoriet

Executive producer: Erik Gard Amundsen

Released with support from: Norsk kulturråd (Klassikerstøtten), Fond for utøvende kunstnere, MFOs vederlagsfond, Fond for lyd og bilde and Valdres Natur-og Kulturpark

---

©&© 2011 Ragnhild Hemsing/Grappa Musikkforlag AS · All trademarks and logos are protected. All rights of the producer and of the owner of the work reproduced reserved. Unauthorized copying, hiring, lending, public performance and broadcasting of this record prohibited. NOFZS1115010-140 · PSC1315 Stereo



- 1 Den vande låten – *The tricky tune* 04:32  
2-7 Carl Gustav Sparre Olsen: Seks gamle bygdevisur frå Lom / *Six old Village Songs from Lom* 07:19  
8 Halling på låg bas etter Jørn Hilme – *Halling on low bass after Jørn Hilme* 02:02  
9 Mehanken – *The Gnat* 02:24  
10-12 Edvard Grieg: Sonata for Violin and Piano in F Major, Op. 8 24:12  
13 Huldrelått frå Vang – *Hulder tune from Vang* 03:34  
14 Lasse Thoresen: "Yr" for solo Violin, Op. 23 13:09

**Raghild Hemsing, violin and Hardanger fiddle**

Tor Espen Aspaas, piano



CD+ including *YR* video

NOFZS1115010-140



7 033662 013159

www.simax.no · simax@grappa.no  
©&© Ragnhild Hemsing and GMF

**SIMAX**  
classics

**PSC 1315**

TT 58:20 © 2011 © 2011